

AZƏRBAYCANIN MEZOZOY, PALEOGEN-MIOSEN ÇÖKÜNTÜLƏRİNDƏ NEFT-QAZ YATAQLARININ FORMALAŞMASINDA TEKTONİK PROSESLƏRİN ROLU

B.S.Aslanov, L.P.Məmmədova, İ.İ.Quliyev, Y.E.İsmayılzadə

Azərbaycan, SOCAR, “Neftqazəlmətdəqiqatlayihə” ETİ

Azərbaycan ərazisində Mezozoy, Paleogen-Miosen kompleksinin neftli-qazlı çöküntüləri geniş yayıldığından, bu çöküntülərdə karbohidrogen (KH) yataqlarının formalaşmasında digər meyarlarla yanaşı tektonik proseslərin də başlıca rol oynadığını tədqiq etmək vacib istiqamətlərin biridir (Ə.Ə.Əli-Zadə, Ş.F.Mehdiyev, Ə.Ş.Şıxəlibəyli, F.S.Əhmədbəyli, P.Z.Məmmədov və b.).

KH-lərin əmələgəlməsi, miqrasiyası, emiqrasiyası, generasiyası və yataqların formalaşması litosfer dinamikası ilə sıx əlaqədar olduğundan, neft-qaz yataqlarının axtarışı strategiyasının seçilməsində, KH-lərin formalaşması və yerləşmə qanunauyğunluğu vacib rol oynayır. Bu istiqamətdə intişar etmiş “*geodinamik konsepsiya ideyası*”-na görə hər hansı bir əyalətdə dinamik hərəkətlər neft-qaz yataqlarının formalaşmasına aktiv təsir edir (Əliyeva E.R, Baybakova Q.A. və b.).

Bu əlaməti aşkar etmək üçün Üst Təbaşir və Üst Eosen çöküntülərinin səthinə görə struktur xəritələri horizontal müstəvidə müqayisə olunmuş və müəyyən olmuşdur ki, həm regional, həm də lokal mənada üst Eosen və üst Təbaşirə görə Zərdab, Qaravəli, Şıxbağı, Şərqi Şıxbağı, Mil və Məmmədli strukturlarında müəyyən yerdəyişmə müşahidə olunur. Eyni zamanda, bu strukturlarda Mezozoy və Kaynozoy çöküntüləri, eləcə də Kaynozoyun müxtəlif dövrləri arasında geoloji və bucaq uyğunsuzluğu məlumdur .

Azərbaycanın Mezozoy, Paleogen-Miosen çöküntülərinin neft-qaz yataqlarının formalaşmasında tektonik proseslərin rolu istiqamətində aparılmış analizdən məlum olur ki, yataqların arxitekturasında aşağıdakı qanunauyğunluq mövcuddur: dərinlik və çökmə qat çöküntülərinin struktur-tektonikasında qırışlıqlıq və geoloji uyğunsuzluqların olmaqla yanaşı, hər bir neftli-qazlı rayon və ya əyalətin dərinlik və dayaz struktur-tektonik quruluşu qonşu ərazidən fərqlidir və öz-özlüyündə müxtəlif zonalara və qurşaqlara bölünürlər.